

Elementární větná struktura

CVIČENÍ 1: Odstraňte z každé z následujících deseti vět všechny jednotky, bez nichž bude daná věta stále ještě významově úplná a mluvnicky správná:

1. *Moje sestra je velmi roztržitý člověk.* →
2. *Například včera ztratila všechny svoje klíče od auta.* →
3. *Prý je večer hodila na pohovku.* →
4. *Prohledali jsme bez úspěchu celý byt.* →
5. *I druhý den si sestra počínala krajně nezodpovědně.* →
6. + 7. *Otec jí rychle obstaral náhradní klíče, ona je ovšem zapomněla doma.* →
8. *Ještě ke všemu šla do práce bez deštníku.* →
9. *Přitom lilo od rána do večera jako z konve.* →
10. *Po návratu domů vypadala hodně otrávená.* →

Takové minimální větě říkáme ..... . Jejím **jádrem** je ..... v určitém tvaru. To bývá, jak vidíme, jen výjimečně významově zcela samostatné (*Lilo.*). Naopak vyžaduje určité účastníky děje. Těmi mohou být na příklad podmět (*sestra, my*), předmět (*klíče, je, byt*), příslovečné určení (*na pohovku, doma, do práce*), doplněk (*otrávená*). Tyto členy elementární větné struktury jsou na přísudku .....

Zdá se, že některé věty, které jsme převedli na základové větné struktury, změnilo nebo postrádají smysl? Musíme rozlišit **výpověď** a **větu**.

Věta je .....

Výpověď je .....

Ve valenční syntaxi zkoumáme ....., nikoli .....

Sloveso v určitém tvaru ve funkci přísudku je schopno vázat na sebe výrazy, bez nichž by věta nebyla celistvá a mluvnicky správná. Jsou-li v konkrétní větě na sloveso navázány pouze ony a žádné další, vzniká minimální věta neboli elementární větná struktura. Výrazy, které na sebe sloveso vůbec neváže, nebo které váže jen zcela volně, do elementární větné struktury nevstupují.

Typy elementární větné struktury

1. P	<i>Prší. Zablýskalo se.</i>	1. P	<i>Je chladno.</i>
2. P – O	<i>Ulevilo se mně.</i>	2. P – O	<i>Je mi chladno.</i>
3. P – O1 – O1	<i>Zželelo se mi tě.</i>	3. P – ADV	<i>V pokoji není útulno.</i>
4. P – O – ADV	<i>Daří se mu dobře.</i>	4. S – P	<i>Matka je učitelka.</i>
5. S – P	<i>Tchoř smrdí.</i>	5. S – P – O	<i>Šaty jsou mi dobře.</i>
6. S – P – O	<i>Petr pomáhá sestře.</i>		
7. S – P – ADV	<i>Nepál leží v Asii.</i>		
8. S – P – ATV	<i>Ředitel se zdál unavený.</i>		
9. S – P – O1 – O1	<i>Otec daroval dceři auto.</i>		
10. S – P – O – ADV	<i>Postavili jsme skříň na zem.</i>		
11. S – P – O – ATV	<i>Pokládali ho za pomateného.</i>		

Jeden typ elementární větné struktury s různými realizacemi: S – P – O: *Vypil jsem láhev vody. Sportovci vypijí až tři láhve za hodinu. Vypije ji. Vypij všechny láhve. Musíš ji vypít.*

CVIČENÍ 2: Určete typ EVS u vět CVIČENÍ 1.

CVIČENÍ 3: Určete EVS.

Skvrny od borůvek nejprve vymyjeme horkou vodou. Dejte tu vázu z poličky na stůl. Snažil se přijít včas. Konkurence vám bude závidět i sebemenší úspěch v podnikání. Všechno souvisí se vším. Mladý muž bez mobilu je dnes jako Prodaná nevěsta bez Mařenky. Není ti co závidět. Rozhodl se svou nemoc pokud možno ignorovat. Nic mu není po chuti. Rádí bychom vás nyní pozvali na malé občerstvení. S něčím takovým nemohl nikdo počítat. Pavel se v poslední době chová opravdu velmi podivně. On žije dobře. On si žije dobře. Doporučil byste mně levnější hotel? Už celý týden mě hrozně bolí v krku. Kvůli svým nezdárným dcerám se ocitl král Lear v nezáviděníhodné situaci. Nespravuješ to auto už nějak dlouho? Policie objevila po intenzivním pátrání ukradené auto na vrakovišti. Bratr mě jako vždy odveze domů. Zítra budeme s našimi obchodními partnery hovořit o všem podstatném. Jak se ti v poslední době daří? Já jsem nikdy neměl co skrývat. Náhle a bez jakéhokoliv varování se všude kolem setmělo. Moje dcera nedávno darovala své přítelkyni štěně maltézského pinče. Při přesazování tropických rostlin musíme dbát na správné pH půdy.